

rara, un exemple antic en *AlcM*. *Necessitadament*, ant. 'necessàriament' [1461; Ausiàs Marc]. *Necessari*, -ària [Llull, *Blanq.*, *Ncl.* i, 107.8; *VidesR*, 118v2n.; 119r1, n. 7; Pere Cerim., *Cròn.*, cap. 378; StVicentF, *Quar.*, 257.21 etc], pres del ll. *necessarius* id. *Necessari* 'necessitat' [Ss. xiv-xv: «Mas emperdr si lo senyor de la nau hauia algun *necessari*, deu dir als mercaders que ell no pot naugar» (*Consolat*, cap. ci, ed. Moliné, p. 58b, amb variant de lectura «negun damnatge» en el còdex de Mall., S. xiv); altres exs. en *DAG*.]. *Necessària* 'necessitat' (ant.) [Llull, *Contempl.*, 29, 9; «aministrava totes lurs *necessàries*» (*VidesR*, 73v2, en B *necessitats*)], 'latrina' [1507, Busa-N.; 1575, OPou, *ThPu.*, p. 234; *Dfa.*]. *Necessàriament* 'per necessitat' [Pere Cerim.; BMetge]. *Necessariós* ant. 'mancat del necessari' [un ex. en *DAG*. del text del S. xvii?]. *Innecessari*. *Innecessàriament*. *Necesser* 'capsa o estoig per a estris de cosir etc.' [Lab. 1888], del fr. *nécessaire* id., que es documenta des del S. xviii.

Neci, nèciament, neciesa, necietat, V. ciència

NECLA, ant. Mot escassament documentat, que sembla significar 'post de fusta'; té relació evident amb el cast. *anaquel* 'lleixa, prestatge' i les variants dialectals antiquades d'aquest, *añacal* o *anacal* 'el servent del forner que va a les cases per portar el pa que s'ha de cuire', 'post en què es porta el pa al forn' etc.;¹ d'una variant de l'àrab *naqqâl* (derivat de *n-q-l* 'transportar'), amb un vocalisme no molt clar com en el cas del castellà *anaquel*. Primer designà 'el que transporta', després 'l'atuell (post de fusta etc.) usat per transportar' i d'on 'post de fusta'. □ 1.ª *doc.*: començ de S. xiv.

En la versió de l'any 1317 de la Lleuda de Cotlliure trobem *necles* al costat de diverses menes de fusta com *arbres* i *antenes* de nau: «Item, arbres e entenes e *necles* qui vägen per vendre, per lbr. un diner» (P. Vidal, *RLR* xxxi, 74), i en un passatge d'un document de Sineu (Mall.) de 1309 que reproduïm avall hom distingeix *necles* de *bigues*, i en un altre document mallorquí del mateix any queda palès el seu sentit com a 'post de fusta', car hom hi parla de *necle* (escrit *netles*) d'aves destinades a fer taules i bancs: «Per sis *netles* de vet a ops de fer taules e banchs» (*AlcM*, s. v. *netla*). En l'esmentat document de Sineu la *necla* equival a 'per cadascú post (de bigues, de *necles*): «Per xviii bigues, a raó de xxvi sous la *necla*; per dues *necles* a raó de xxx sous la *necla*» (*AlcM*). *Necla* devia ser mot bastant comú en la llengua per a ser inclòs en el diccionari de rims de Ll. d'Aversó (c. 1398).

Després no donem amb ell fins més tard quan figura en uns documents d'Eivissa dels Ss. xvi-xvii, on es parla d'uns túmuls funeraris fastuosos: «dos brandoneras ab sis antorxas cada una grosas, les quals feren los mag<nífic>s jurats, i en torn del túmul enrollat de siris de totes las cofrarias, les quals antorxas y siris de la *necla* en lonch cremant durant tot lo ofici» (doc. de 1558, en Macabich, *Santa Maria la Mayor. Los Cronistas*, p. 36). A judicar per la frase «tots els siris de la *necla* en lonch», *necla* sembla designar un

prestatge especial per posar-hi ciris, sentit que ens recorda el del cast. *anaquel*. Altres exemples del mot en semblants descripcions no contradiuen aquesta interpretació com en el següent passatge d'un escrit de 1621, on s'indica que hom posa «velas» a les *necles* per no haver-hi ciris: «tot lo cadafal enredolat de trenta antorxas y quatre altres una a cada cantó de dit cadafal, y al rededor de dit cadafal tots los siris de totes les cofraries, y posaren sexanta velas a las *neclas* per no aver-hi siris a las *neclas*» (ib., 62), i en aquest altre que cita *AlcM* del mateix llibre sense indicar la data: «A cada cap de la tomba cremant sis antorxas negras ab las armas reales de Aragó y en los costats cremant los siris de totes les confraries, y alt cremant tota la *necla* de la universitat» (ib., 33); un altre exemple de 1666 en p. 86.

Ningú s'havia ocupat de l'origen del cat. ant. *necla*. Notem que la seva identificació com a la forma corresponent al cast. *anaquel* i les seves variants *añacal* i *anacal*, ens proporciona dades valuoses per a la història semàntica d'aquesta família de mots, que deriven de l'àrab *naqqâl* 'transportador' o d'una variant d'aquest. El cast. antiquat *añacal* 'el que porta el blat al molí' (1527) i 'post per a portar pa' (1585, 1623, vegeu n. 1) són testimonis de les dues primeres etapes de 'transportador' i 'atuell o aparell (post de fusta etc.) per a portar una cosa'; el cat. *necla* 'post de fusta' completa l'escaló des d'aquesta darrera etapa al del castellà *anaquel* 'lleixa, prestatge', que faltava per la manca de documentació en els texts antics castellans. A més, l'existència d'aquest significat en català des d'un principi suggereix que ja devia ser conegut en hispano-àrab. Pel que fa a la història del mot en àrab notem que *naqqâl* «portefais» s'usa encara en parts de Nord-Àfrica (Dozy, *Suppl.*, s. v., que el dóna a base d'un text marroquí i del diccionari de Beaussier que reflecteix l'àrab vulgar d'Algèria). Interessa a més la forma *naqqâla* que Dozy (ib., s. v.) defineix com «espèce de brancards ou de crochets en bois placés sur une bête de somme pour transporter les gerbes de blé», citant de Beaussier i de l'egipci Bochtor que duu «brancard».

En l'aspecte fonètic Dozy (*Gloss.*, 189, 190) remunta els castellans *anacalo*, *añacal* i *anaquel* a l'àrab *an-naqqâl* o *an-naqqêl* sense més dades; segons DECH el cast. *añacal* és la continuació regular fonètica d'*an-naqqâl*, però no ho és *anaquel* atès que el pas de *â* a *e* no és normal darrera *q* (i, 251b50ss.). El cat. *necla* per la seva banda suposa més aviat *nâqala* (probablement com a pronúncia vulgar de *naqqâla*) i notem amb aquest motiu que el canvi *â* > *e* es podia produir darrera *n* (veg. Steiger, p. 315); dins el català potser vagi haver-hi un ajustament a la terminació *-cla*.

¹ El DECH (s. v. *anaquel*) documenta *añacal* en el sentit de «el que lleva el trigo al molino» en una ordinació de Sevilla (1527); F. López Tamarid, autor d'un glossari de vocables àrabs (1585) diu: «*añacales* son tableros o acarreadores que llevan pan» i Percival (1623) defineix *anacal* com «boards that they set the bread upon before it goeth the oven,